

Remiss av förslag till förordning om bidrag för energieffektivisering i småhus

Diarienummer KN2023/02548

Remissinstansen Energikontoren Sverige

Energikontoren Sverige

Energikontoren Sverige ett samverkansorgan som syftar till att vara den samlade kraften av landets 15 regionala energikontor. De regionala energikontoren finns i hela landet där de är regionala pådrivande krafter för att göra sin del av världen klimatsmart och hållbar.

De regionala energikontoren har erfarenhet av att arbeta med energi- och klimatfrågor inom de flesta branscher och sektorer. Över hela landet har man framgångsrikt samarbete med exempelvis tillverkningsindustrin, fastighetsägare, villaägare, lantbruk, service och handel. Energikontoren är även verksamma inom transportområdet, med fokus på fordon, bränslen och beteendeförändringar inom resande. De regionala energikontoren samverkar också med offentlig sektor, näringsliv och lärosäten, samt verkar via regionala nätverk.

Vår uppgift är att bidra till att våra respektive regioner når sina energi- och klimatmål och skapa förutsättningar att nå de nationella energi- och klimatmålen. Genom vår samlade expertis stöttar vi kommuner, regioner och företag genom att ta initiativ och driva projekt som hjälper dem att ställa om till en hållbar verksamhet. Detta gör vi på flera sätt, strategiskt och operativt, i olika typer av samverkans- och utvecklingsprojekt. Vi är alltid opartiska och vi har inget vinstintresse.

Syftet med vår existens är att förändra och förbättra samhället ur ett energi- och hållbarhetsperspektiv.

Sammanfattning remissvar

Detta remissvar är sammanställt dels av de 15 regionala energikontoren, dels av det nätverk av energi- och klimatrådgivare som via sitt viktiga arbete guidar medborgare och företag i den hållbara energiomställningen.

Energieffektivisering är nyckeln i ett hållbart energisystem och i ett första steg handlar energienergieffektivisering om att bli medveten och snabbt bli av med onödig energianvändning samt använda energi smartare, men när dessa åtgärder är genomförda och vi tagit kontrollen över vår energianvändning kan nästa steg vara att modernisera och investera i ny teknik.

Kunskapen om hur energieffektivisering kan gå till är fortfarande låg vilket innebär att de första viktiga stegen ibland hoppas över och energianvändaren går rakt in i slutsteget och investerar – en åtgärd som baserad på fel kunskap om det egna egentliga energibehovet kan bli fel prioriterad, fel

● ENERGIKONTOREN SVERIGE

Energikontoren Sverige är ett samverkansorgan för de svenska regionala energikontoren och organisationer med liknande verksamhet.

Läs om våra insatser på: www.energikontorensverige.se

dimensionerad och kosta mer än det ger effekt. Energikontoren i Sverige är mycket positiva till alla insatser som stöttar, så väl privatpersoner som andra energianvändare, till att minska sin energianvändning men vi vill framhålla att "Bidrag till energieffektivisering i småhus" behöver stöttas av den opartiska och kostnadsfria rådgivningen som landets lokala Energi- och klimatrådgivare ansvarar för.¹ Vi ser också att det är viktigt att hushåll som har svag ekonomi ges möjlighet att minska sina energikostnader och sin energianvändning med stöd av detta bidrag.

Som samordnare för Sveriges energi- och klimatrådgivare önskar Energikontoren Sverige att

- ...ansökan bör ske via en webbstjänst där olika parametrar om fastigheten skrivs in såsom typkod, typ av nyttjande av fastigheten (tex stadigvarande boende) byggår, nuvarande uppvärmningssystem (flera system behöver kunna anges, uppskattning av procentuellt bidrag till den totala uppvärmningen), säsongsbaserad energiåtgång mm. Speciellt om det är olika gränser för vem som kan söka konverteringsstödet och energieffektiviseringsstödet.
- ...det tas fram tydligt stödmaterial för vilka småhus som kan uppfylla kraven för att söka stödet då denna fråga kommer att ställas till de kommunala energi- och klimatrådgivarna.
- ...information om stödet och dess förutsättningar bör delges rådgivarna innan stödet marknadsförs.

Synpunkter enligt förslagets disposition

1. Bidrag till energieffektivisering i småhus

Nedan synpunkter härrör till:

1.1 Utgångspunkter för förslaget

1.2 Förutsättningar för bidrag

Förordningen §1-5

Förslaget till bidrag är utformat så att målgruppen är snäv i den bemärkelsen att det är småhus som huvudsakligen värms med el som kan få tillgång till bidraget och åtgärderna är sådana att de snabbt ska få effekt på efterfrågan på el.

Definitionen av småhus och vilka som får söka bidrag i förordningen är:

- *en- och tvåbostadshus som är friliggande eller sammanbyggda till par-, rad- eller kedjehus som bidragsmottagaren stadigvarande bor i,*
- *Bidrag får sökas av den som helt eller delvis äger det småhus i vilket åtgärderna vidtas*

¹ I en nyligen publicerad studie framhålls vikten av rådgivning för att få med alla, inte bara den redan insatta villaägaren, på den energieffektiviseringsresa vi måste göra. <https://www.chalmers.se/aktuellt/nyheter/tme-ny-studie-belyser-vikten-av-kommunal-energiradgivning/>

- *Målgruppen för bidraget är småhus där uppvärmningsbehovet huvudsakligen försörjs med el eller gas.*
- *Bidrag ges inte för materialkostnader för åtgärder som avser utrymmen som tidigare inte varit uppvärmda, dvs där ingen värmekälla tidigare har funnits.*
- *Vi tolkar det som om byggnadsår inte är avgörande för beslut om samtliga bidrag utom för bidrag till klimatskärmsåtgärder där gäller att bidrag får endast ges om småhusets värdeår är tidigare än 1990.*

Energikontoren Sverige anser att: det krävs ett ytterligare förtydligande kring vilka småhus som kan beviljas stöd alt att avgränsning baseras på andra grunder

Utmaning: Idag bor många i princip året om i sina fritidshus, dvs genom ökat nyttjande har fastighetsägaren "indirekt" omvandlat sitt fritidshus till permanentboende (dvs i de fall bidragssökanden äger flera fastigheter och därmed kan vara skriven på en adress som kanske inte är den där men huvudsakligen vistas). En stor utmaning rådgivare eller handläggare för bidraget är att det inte enkelt går att skilja på ett fritidshus och en villa, en annan utmaning är att kunna identifiera var bidragsmottagaren stadigvarande bor.

- Boverkets [diskussion](#) om definition: Boverket skriver att i plan- och bygglagstiftningen finns inte kriterier för hur mycket och ofta byggnaden får användas för att den ska betraktas som fritidshus. De hänvisar till begreppsförklaringen i TNC 95 " med fritidshus avses småhus som inte är inrättat för helårsboende".
- Inte heller nuvarande taxeringskod ger en fungerande vägvisning: Alla fastigheter får via fastighetstaxeringen (Skatteverket) typkod/er för de olika ändamål/byggnader som finns inom fastigheten. Typkod 220 omfattar småhusenhet, bebyggd, dvs både villa och fritidshus. För äldre fastigheter finns fortfarande gamla typkoder (gäller fastighetstaxeringsår 2014 och tidigare), där finns kategorierna 220 Småhusenhet, helårsbostad, samt 221 Småhusenhet, fritidsbostad – vilket kan vara vägvisande i vissa fall.

Argument: en tydlig definition/avgränsning underlättar dels för energi- och klimatrådgivarna att ge rätt information och vägledning dels för de som ska bevilja stödet.

Förslag: en möjlig avgränsning är att utgå från en undre gräns för energianvändningen i småhus, t ex att småhus med energianvändning för uppvärmning över X kWh/år/m² är berättigade stöd. Genom att använda "tidigare energibehov för uppvärmning" som avgränsning är det enklare att säkra att tidigare ej uppvärmda utrymmen kan få bidrag.

Energikontoren Sverige anser att: Privatägda fritidshus bör enligt diskussion ovan även ingå.

Utmaning: Det finns dels ingen tydlig avgränsning mellan fritidshus och övriga småhus, dels kommer fortsatt många kWh att gå till uppvärmning i hus med direktverkande el om fritidshus inte omfattas av stödet.

Argument: Genom att utöka stödet till fritidshus behöver rådgivare eller handläggare inte avgöra om det rör sig om permanent eller ej permanent bostad. Avseende energianvändningen, som Boverket skriver ovan så är ett "fritidshus" ofta inte inrättat för helårsboende, dvs det kan vara undermålig isolering eller andra "brister" som innebär en onödigt hög energianvändning. Ett fritidshus i Sverige

● **ENERGIKONTOREN SVERIGE**

Energikontoren Sverige är ett samverkansorgan för de svenska regionala energikontoren och organisationer med liknande verksamhet.

Läs om våra insatser på: www.energi kontorensverige.se

som är uppvärmt med el kommer att ha som högst elanvändning då tillgången på el är som lägst. Effektuttaget under höglasstimmor kan då minskas i hög utsträckning om bidrag införs. Extra viktigt i de kommuner med många fritidshus som används främst vintertid, t ex i vinterskidorter. Det saknas idag incitament för energi- och effekteffektivisering i fritidshus, vare sig de är fullt uppvärmda under en större del av vinterperioden eller ej.

Energikontoren Sverige anser att: det krävs ett ytterligare förtydligande kring hur bedömning av nuvarande uppvärmningssystem ska hanteras

Utmaning: I förslaget är gränsen för vilka hus som kan söka de olika delarna av stödet oklara. Det finns många eluppvärmda hus med tillagda komplement, som exempelvis delvis värms av vedkamin eller pelletskamin och väldigt många olika mixar av kompletterande system för direkteluppvärmning till exempel värmeåtervinning av ventilation. Dels finns ofta ingen intern undermätning av olika energikällor i småhus, dels finns inga sätt att bevisa hur stor del av huset som är eluppvärmt vid en kontroll. Det finns också småhus som endast har vattenburet system på en del av ytan eller endast bottenvåningen, men som vill bygga ut till hela huset.

Övriga frågeställningar kopplat till avgränsningar:

- Om en antar att småhus inbegriper en- och tvåfamiljshus, är då ett tvåfamiljshus som en BRF berättigad att söka stödet?
- Om två personer är skriven/ägare av samma småhus, kan man då söka dubbelt stöd?
- Vi önskar förtydligande hur/om det går att kombinera materialkostnader med rotavdrag och hur detta skulle i så fall se ut?

Frågeställning kopplat till tillgång på medel

I §3 står det "Om det finns medel"

Fråga: Bedömer ni att medlen är rimligt tilltagna för perioden?

Nedan synpunkter härrör till:

Retroaktivitet och tidpunkter för ansökan

Förordningen §3 och §15

Retroaktiviteten möjliggör att material som beställts (d.v.s. beställts/köpts i butik eller via webben och där småhusägaren kan uppvisa ett orderdatum) från och med den 8 november kan ligga till grund för en ansökan om bidrag. I budgetpropositionen aviserades att bidraget kan utbetalas fram till slutet på 2025./.../ En ansökan om bidrag ska ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra månader från det att åtgärderna påbörjades.

- 4 § Bidrag får täcka kostnader för material som beställts tidigast den 8 november 2022.

● ENERGIKONTOREN SVERIGE

Energikontoren Sverige är ett samverkansorgan för de svenska regionala energikontoren och organisationer med liknande verksamhet.

Läs om våra insatser på: www.energikontorensverige.se

- 15§ En ansökan om bidrag ska ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra månader från det att åtgärderna påbörjades, dock senast den 1 juni 2025. Om åtgärderna påbörjats mellan den 8 november 2022 och 15 mars 2023 ska en ansökan ha kommit in inom åtta månader från det att åtgärderna påbörjades

Energikontoren Sverige föreslår att: Alla småhus som uppfyller kraven som ställas för att bli berättigad om stödet samt har utfört eller påbörjat åtgärder som minskar energianvändning och storleken av effektuttaget mellan den 8 november 2022 och 15 juni 2023, ska lämna in ansökan inom fyra månader efter Länsstyrelsen börjar att ta emot ansökan (vilket vi tolkar som den 15 juni).

230615 + 4 månader = 231015

Utmaning: Förordningen träder i kraft den 15 juni 2023, man får alltså ansöka om bidraget tidigast detta datum. I 15 § står det att "Om åtgärderna påbörjats mellan den 8 november 2022 och 15 mars 2023 ska en ansökan ha kommit in inom åtta månader från det att åtgärderna påbörjades". Påbörjas installationen efter den 15 mars 2023 har man fyra månader på sig att ansöka om bidraget.

- Vi tolkar det som att den som utfört arbetet med start 8 november 2022 har väldigt få dagar (att lämna in ansökan på innan det har gått 8 månader. **221108 + 8 månader = 230708**

Frågeställning kopplat till retroaktiv ansökan

- Täcker bidraget kostnader för material och åtgärder som personer redan gjort avdrag på om de ansöker om stödet retroaktivt?
 - Vi önskar förtydligande hur/om man kan ansöka om stödet retroaktivt trots att man tidigare gjort exempelvis ROT-avdrag? Detta då det går att ansöka om bidrag för tjänster inköpt efter 8 november. Vi tänker specifikt att en utmaning i avsnittet om retroaktivitet blir hur det är tänkt med då exempelvis ROT-avdraget.

Nedan synpunkter härrör till:

Konverteringsåtgärder och klimatskärmsåtgärder

Förordningen §3-10

- De bidragsberättigade åtgärderna är indelade i två kategorier
- Genom att rikta bidraget både till konverteringsåtgärder och klimatskärmsåtgärder ges hushållen möjlighet att genomföra de åtgärder som är bäst lämpade för deras småhus.
- Ett småhus som har konverterats efter den 8 november 2022 är berättigat till bidrag för klimatskärmsåtgärder.

Energikontoren Sverige anser att: bidrag bör kunna sökas för enbart klimatskärmsåtgärder.

● ENERGIKONTOREN SVERIGE

Energikontoren Sverige är ett samverkansorgan för de svenska regionala energikontoren och organisationer med liknande verksamhet.

Läs om våra insatser på: www.energikontorensverige.se

Utmaning: I löptexten kan man läsa *./.../För att bidrag ska ges till konverteringsåtgärder krävs att det årliga energibehovet för rumsuppvärmning och tappvarmvatten efter konverteringen huvudsakligen försörjs av andra källor än el eller gas⁵ ./.../ sedan i fotnoten på sid 5 står det *./.../ Vid en konvertering till en styrbar energieffektiv luft/luftvärmepump kommer småhuset efter installation av värmepumpen huvudsakligen värmas med luft i stället för med el.“ ./.../ Löptexten fortsätter sedan på följande sätt: *./.../ “Bidrag får också ges för genomförande av klimatskärmsåtgärder i småhus där värmebehovet huvudsakligen försörjs med el eller gas“./.../***

Som vi förstår det så kan man inte söka bidraget för endast klimatskärmsåtgärder. Utgångspunkten i en strukturerad rådgivning handlar om att initialt täta, släcka och stänga av – med detta tillvägagångssätt kan fastighetsägaren bedöma det egentliga energibehovet för uppvärmning och hushållsel. Dvs fastighetsägaren ska vi sidan av ta bort standby, stänga av onödig uppvärmning, belysning och annan teknik/elektronik börja med att se över klimatskalet, dvs isolera taket, täta lister till fönster, dörrar osv så att uppvärmd luft inte smiter ut eller kyls ner. Vi tolkar dock förordningen som om den uppmanar till (om man vill kunna få bidraget) börja med konverteringen. Missförstår vi i§11?

Energikontoren Sverige anser att: i beredskapssyfte borde en vedeldad lokal eldstad kunna beviljas stöd om den är utformad så den också kan fungera som nödspis - dvs kaminen ska erbjuda en kokplatta.

- Vi tolkar det som att en vedkamin inte inkluderas pga effektstyrningen.

Energikontoren Sverige anser att: kraven bör utformas så att även köpsvaga konsumenter, de som har minst utrymme till investering, kommer att ha möjlighet att göra konverteringen.

Utmaning: För att få bidrag till konvertering till styrbar luft/luftvärmepump krävs att en varmvattenberedare med inbyggd värmepump alternativt att en anordning för uppvärmning med biobränsle också installeras.

Argument: Enligt förslaget ska man kunna få bidrag för styrbar luft-luftvärmepump endast om det sker i kombination med biobränsleeldad varmvattenberedning alternativt i kombination med varmvattenberedare med värmepump. Det finns en risk att de som har det mest knapert ekonomiskt inte kommer att kunna åtnjuta stödet - dvs installationen av luft-luft-värmepumpen uteblir för att kravet är att samtidigt också investera ungefär lika mycket på värmepumpsberedare, vilket kanske inte är ekonomiskt genomförbart för många behövande idag.

Om en luftluftvärmepump räknas som en konvertering så borde även en vedkamin (enligt ovan) eller en liten solvärmeanläggning för varmvatten kunna ingå. Det finns ju idag inga bidrag för solvärme och har inte funnits på många år. Solvärme kan ersätta minst 50% av värmen för tappvarmvattnet och minst 20-30% av det totala värmebehovet (uppvärmning + varmvatten).

Nedan synpunkter härrör till:

● ENERGIKONTOREN SVERIGE

Energikontoren Sverige är ett samverkansorgan för de svenska regionala energikontoren och organisationer med liknande verksamhet.

Läs om våra insatser på: www.energikontorensverige.se

1.3 Beräkning av bidragets storlek

Förordningen §12-19

Bidrag får ges med högst 50 procent av de bidragsberättigade kostnaderna enligt 10 och 11 §§, sammantaget dock högst 60 000 kronor per småhus, fördelat på högst 30 000 kronor för en konvertering och högst 30 000 kronor för klimatskärmsåtgärder. Bidrag under 10 000 kronor betalas inte ut. Avdrag ska göras med ett belopp som motsvarar den finansiering som kan ha skett med en försäkringsersättning för samma bidragsberättigade kostnader.

För att ha möjlighet att söka bidraget måste småhusägaren bidra med egna medel med minst omkring 10 000 – 30 000 kronor. De hushåll som inte har den möjligheten kommer inte att kunna ansöka om bidraget. Detta påverkar alla som ingår i hushållet oavsett kön eller ålder.

Energikontoren Sverige anser att: bidrag för inköp under 20 000 bör kunna beviljas stöd (dvs bidrag under 10 000kr). Majoriteten av luft/luftvärmepumpar kostar mellan 15000 till 25000 kr.

Utmaning: För att få bidrag till konvertering till styrbar luft/luftvärmepump krävs att en varmvattenberedare med inbyggd värmepump alternativt att en anordning för uppvärmning med biobränsle också installeras.

Argument: köpsvaga konsumenter, dvs hushåll som har svag ekonomi, behöver ges möjlighet att kunna få stöd för att minska sina energikostnader, en sådan insats är att installera en luft-luftvärmepump (utan krav på ytterligare investering).

Nedan synpunkter härrör till:

1.4 Övrigt om bidraget

Vägledning och schabloner

Energikontoren Sverige anser att: Det är viktigt att information om vem som kan söka stödet är tydligt, gärna genom en webbstjänst där olika parametrar skrivs in såsom byggår, nuvarande system, energiåtgång mm. Speciellt om det är olika gränser för vem som kan söka konverteringsstödet och energieffektiviseringsstödet.

Som samordnare för Sveriges energi- och klimatrådgivare önskar vi energikontor att det tas fram tydligt stödmaterial för vilka småhus som kan uppfylla kraven för att söka stödet då denna fråga kommer att ställas till de kommunala energi- och klimatrådgivarna. Information om stödet och dess förutsättningar bör delges rådgivarna innan stödet marknadsförs.

Nedan synpunkter härrör till:

2. Konsekvenser

● ENERGIKONTOREN SVERIGE

Energikontoren Sverige är ett samverkansorgan för de svenska regionala energikontoren och organisationer med liknande verksamhet.

Läs om våra insatser på: www.energikontorensverige.se

2.4 Konsekvenser för småhusägare

Minskad energianvändning leder till minskade kostnader för uppvärmning för den enskilde. Vid en uppskattad minskad energianvändning om 30 procent minskar hushållens kostnader för uppvärmning med lika stor andel, förutsatt att priset är detsamma. För ett småhus på 130 m² som har en årlig elanvändning om 20 000 kWh uppgår den årliga uppvärmningskostnaden vid ett elpris på 4 kr till 80 000 kronor. Om småhusets elanvändning minskar med 30 procent, allt annat lika, minskar den årliga uppvärmningskostnaden vid samma elpris med 24 000 kronor

Energikontoren Sverige anser att: förtydligande kring vilket elområde detta avser

Utmaning: i texten visas en beräkning med ett snittpris på 4 kr. I fotnotens förtydligande står det /.../ Ett genomsnittspris utifrån prisutvecklingen under 2021 och 2022, inklusive moms, fasta avgifter, elcertifikat och energiskatt/.../